YLIOPPILASTUTKINTO-
LAUTAKUNTA

ÄIDINKIELI II,
ESSEEKOE
23.9.2013

Erkki Hölttä (1948)

Ohje: Kaikki kirjoitustehtävät ovat tämän vihkon sivuilla 2–3. Osaan tehtävistä liittyy aineistoa, jota on hyödynnettävä tehtävänannon mukaan. Lue tehtävät, silmäile aineistot läpi ja valitse tehtävistä yksi. Tehtävät arvostellaan pistein 0–60. Kirjoita ehyt ja kielellisesti huoliteltu teksti. Sopiva pituus on 4–5 sivua. Tekstin tulee olla selvästi ja siististi kirjoitettu, mutta sitä ei tarvitse kirjoittaa puhtaaksi kuulakynällä tai musteella. Anna kirjoituksellesi oma otsikko. Merkitse kirjoitustehtävän numero otsikon eteen. Jos valitset aineistotehtävän, tekstisi pitää olla siten ehyt, että lukija voi ymmärtää tekstisi, vaikka ei tunnekaan aineistoa. Aineistotehtävissä tulee viitata aineistoon.

KIRJOITUSTEHTÄVÄT

1. Kirja, joka muutti minua

2. Onko uskonto yksityisasia?

3. Kiina - uusi maailmanvalta?

4. On arvioitu, että Suomessa yhdellä kymmenestä alle 30-vuotiaasta on maksuhäiriö. Pohdi tämän ilmiön syitä.

5. Muuttuuko minuus netissä?

6. Pitääkö jokaisella suomalaisella olla oma huvila ja huussi?

7. Onko yksilöurheilun aika ohi?

8. Erittele kansien (s. 1 ja 16) mainoskuvia ja pohdi, miten Suomea markkinoitiin ulkomaille 1930- ja 1940-luvulla.

9. Analysoi ja tulkitse Tuuve Aron novellia (s. 4–7) lähtökohtana sen nimi *Tappajahai*.

10. Arto Melleri kirjoittaa runossaan *Olympia* (s. 8) urheilusta ja suomalaisuudesta. Erittele sitä, millaisen tulkinnan runo antaa niiden keskinäisestä yhteydestä.

11. Pohdi Nyyti ry:n aineiston tietoja (s. 9) hyödyntäen, miten ujous vaikuttaa nuoren ihmisen elämään.

12. Tiede-lehden artikkelin *Jättikoulu jyrää seiskan pojat* (s. 10–11) mukaan koulun koko vaikuttaa etenkin poikien koulumenestykseen. Onko näin?

13. Euroopan komission esitteessä (s. 12–13) kerrotaan nanoteknologian käytöstä tulevaisuuden arjessa. Arvioi esitteen antamia tietoja nanoteknologian mahdollisuuksista.

14. Millainen merkitys englannin kielellä on suomalaisten elämässä? Pohdi kysymystä oheisen tutkimustiedon (s. 14–15) avulla.

*

AINEISTO TEHTÄVIIN 8–14

Mainoskuvia.....1 ja 16
Tuuve Aro: Tappajahai.....4–7
Arto Melleri: Olympia.....8
Nyyti ry: Ujous nousee esiin uusien ihmisten seurassa.....9
Mikko Puttonen: Jättikoulu jyrää seiskan pojat.....10–11
Euroopan komissio: Nanoteknologia. Innovaatioita huomisen hyväksi.....12–13
Englanti suomalaisten elämässä.....14–15

Huom.! Tekstien kieliasu on alkuperäisen julkaisun mukainen.

OLYMPIA

Sankaruus: vain uskallusta
katsoa Multaa silmästä silmään,
myöntää: Multaa se on, vain multaa,
sellaista likinäköisyyttä.

Me nousimme suosta, sammal on sukulaisemme
emmekä vieläkään tiedä keitä olemme kuka meidät
suohon lauloi.
Kyllin ei voi korostaa maamme köyhyyttä,
uhrimme suuruutta.

Kuka hän on, katsomo kohisee.
Vastaus: Kolehmainen, saksalainen.
Rataa ei voi valita, on tyytyminen siihen
minkä saa.
Ulkorata, takasuora: hän rynnistää Bouinin ohi,
hymyilevä mies sinisenä savuavista metsistä.
Illan viileys stadionin yllä 1912.
Ei ole enää sitä Eurooppaa, kaikki rajat
on siirretty moneen kertaan.
Ei ole sitä maailmaa, veren maku on silti sama,
sanalla sanoen: hurme.
Kaikki on lainaa, ajan punnukset
aina kruunaamattomat.
Rataa et voi valita.

Arto Melleri (1980)

Ujous nousee esiin uusien ihmisten seurassa

Arkikielessä ujoutta kuvataan sekä tunteena että käytöksenä. Ujoudeksi nimetään usein sosiaalisessa tilanteessa syntyvää kiusaantumista ja epämukavuutta. Myös nolostuminen ja häpeä ovat aikuisella ujouteen liittyviä tunteita.

Ujous on arkuutta uusien ihmisten edessä tai yllättävissä sosiaalisissa tilanteissa. Ujous ei liity haluttomuuteen olla muiden ihmisten kanssa. Se viittaa emotionaaliseen reaktioon ja siitä seuraavaan varautuneisuuteen vieraiden ihmisten seurassa.

Ujouden on osoitettu usein olevan yhteydessä kykyyn havaita toisen tunteita ja emotionaaliseen herkkyyteen, mikä on puolestaan tärkeä taito sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Ujojen ihmisten joukossa on kuitenkin myös niitä, jotka ovat vähemmän sosiaalisia ja viihtyvät hyvin yksinään.

Ujoutta saatetaan käyttää persoonallisuuden selittäjänä välillä myös harhaanjohtavalla tavalla. Esimerkiksi ujous ja rohkeus saatetaan esittää toistensa vastakohtina, vaikka näin ei ole. Ujous ei siis ole yleistä rohkeuden puutetta, pelkuruutta ja jännittyneisyyttä, vaan epämiellyttävää tunnetta sosiaalisissa tilanteissa. Siihen liittyy vaikeus toimia uusien ihmisten kanssa ja ilmaista tunteitaan - joskus jopa läheisissä ihmissuhteissa.

Ujoudessa on kyse nimenomaan ensireaktiosta uusien ihmisten seurassa. Ujona pidetty ihminen saattaa olla tuttujen seurassa hyvinkin toisenlainen, vilkas ja puhelias.

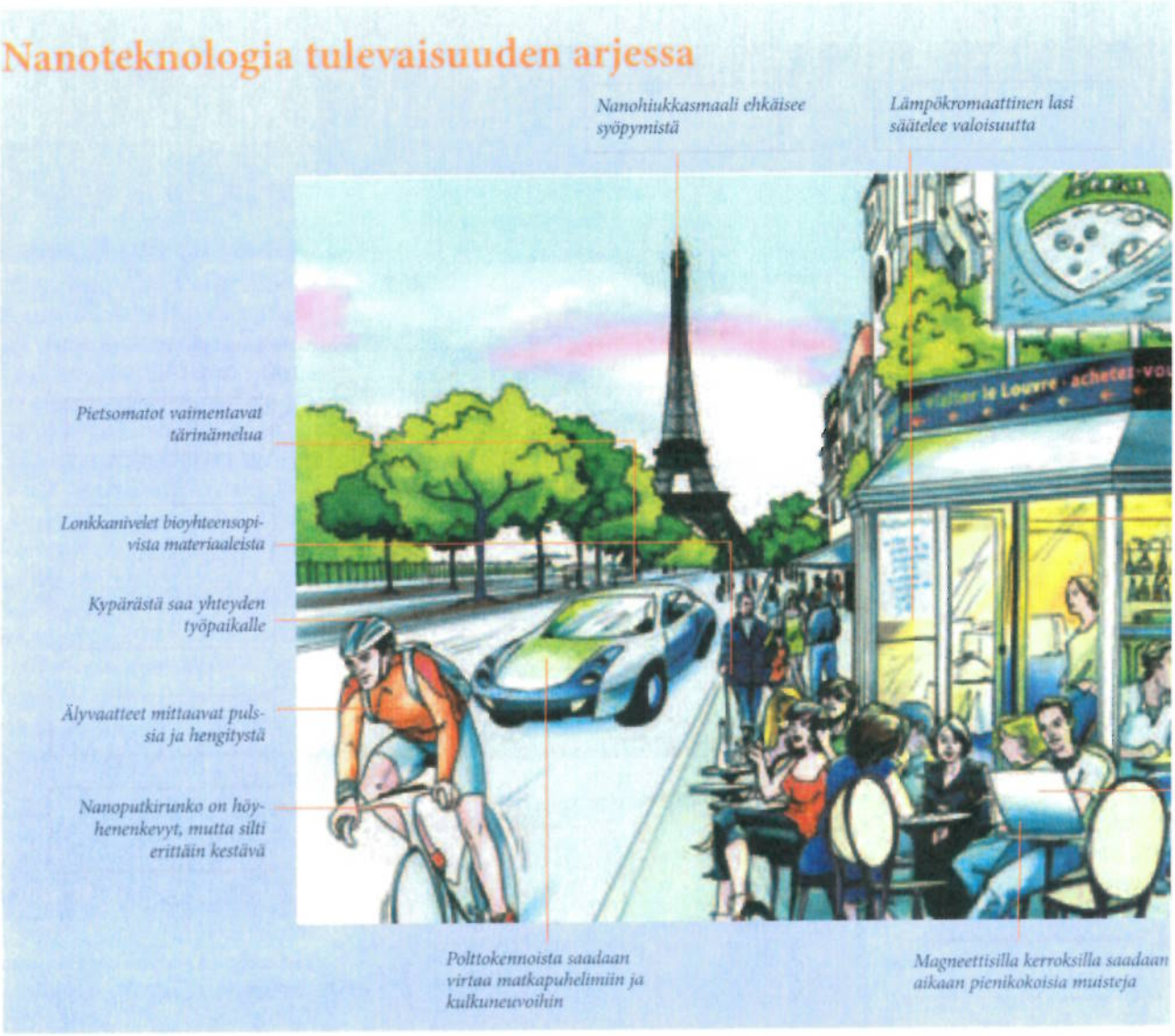
Mitä on ujouden taustalla?

Estyneisyydellä ja ujoudella on todettu olevan **fysiologinen tausta**. Ujous ei sinänsä tarkoita heikkoa itsetuntoa tai kyvyttömyyttä elämänhallintaan - joillakin vain yksinkertaisesti on synnynnäinen alttius ujouteen ja varautuneisuuteen. Ympäristö puolestaan määrää, mihin saakka tämä taipumus pääsee toteutumaan.

Joskus ujous voi olla myös **sosiaalisten kokemusten tulos**. Ujoilta ihmisiltä puuttuu usein kyky uskoa itseensä. Tämä ei ole niinkään seurausta synnynnäisestä ujoudesta, vaan kokemuksista, joita ujoilla ihmisillä on ympäristöstään. Ujouden sijasta tätä tunnetta voidaan kutsua sosiaalisen itseluottamuksen puutteeksi ja se on kasvatuksen tulosta. Tällöin ongelmana on usein jatkuva itsetarkkailu ja luulo siitä, että on ainoa ujo porukassa. Tällöin mielessä pyörii koko ajan kysymys: "Mitä muut minusta ajattelevat?"

<https://www.nyyti.fi/tietoa/ujous/>. Luettu 10.9.2012.

Nanoteknologia tulevaisuuden arjessa

Kun nanoteknologiasta tulee osa arkipäiväämme, minkään ei päällisin puolin tarvitse muuttua dramaattisesti. Ihmiset viihtyvät edelleen katukahviloissa, ehkä nykyistä paremminkin, kun polttomoottorien melu on korvautunut hiljaisilla suhahduksilla, jotka tuovat mieleen avaruusalus Enterprisen laipioiden aukeamisen. Poltetun bensiinin lemu on vaihtunut harvakseltaan nenään osuviin tuskin huomattaviin polttokennojen metanolituulahduksiin. Palvelu on hyvin nopeaa: tilaus tehdään sähköiseltä listalta, ja tilaus välittyy automaattisesti keittiöön. Lasku hoituu yksinkertaisesti painamalla rahakorttia ruokalistan kulmassa olevaa euromerkkiä vasten. Tippi kuitenkin annetaan vielä kolikoina niistä lähtevän mukavan kilinän vuoksi – kolikot tosin on hygieniasyistä päällystetty bakteereita hylkivillä nanohiukkasilla. Kahvilan ikkunat ovat melkoisesti entisiä kalliimmat, koska ne tarjoavat niin monia toimintoja – joiden ansiosta ne loppujen lopuksi säästävät kustannuksia: ne hylkivät likaa eivätkä naarmuunnu, tummenevat automaattisesti kun auringonvalo käy liian kirkkaaksi, muuntavat auringonvaloa sähköksi ja muuttuvat tarvittaessa valtavaksi näytöksi – kahvilassa tai sen terassilla onkin hauska seurata porukan kanssa yhdessä vaikkapa olympialaisia. Nanoelektroniikka tarjoaa pitkälle kehityttyään mahdollisuuden tuottaa mitä eleganteimpia laitteita, kuten luottokortin kokoisia kämmenmikroja. (Laite voisi olla tietysti vieläkin pienempi, mutta sen käsittely kävisi silloin ihmissormille jo kovin hankalaksi.)

Laite voisi olla mattamusta levy ilman tunnistettavia pintarakenteita – musta pinta keräisi auringonvaloa ja muuttaisi sen sähköksi. Laite olisi naarmuuntumaton, koska sen pinnalla olisi äärimmäisen ohut timanttikerros. Timanttikerroksen alla olisi ohut pietsokeraaminen kerros, joka puheviestinnän mahdollistamiseksi muuntaisi ääntä jännitteeksi ja päinvastoin. Luonnollisesti laite pystyisi tiedonsiirtoon niin optisesti kuin radioaaltojenkin välityksellä.

Laitteella on myös ”näkökyky” litteän linssin ja

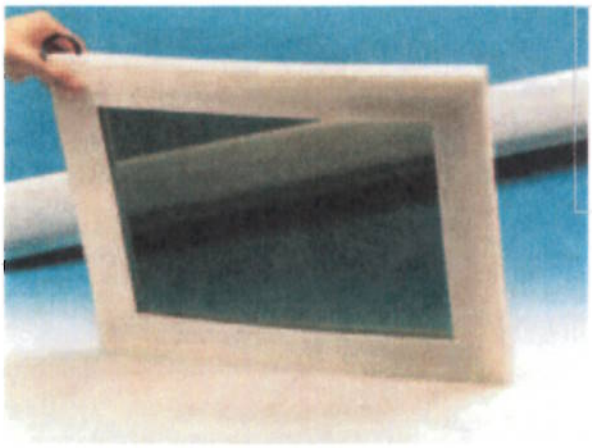

teräväpiirtoisen kuvankäsittelysirun ansiosta, ja se muuttuu pyynnöstä näytöksi, joten se toimii samanaikaisesti ääninauhurina, kamerana, videonauhurina, televisiona, matkapuhelimena ja – eurooppalaisen Galileo-paikannusjärjestelmän ansiosta – suunnistusvälineenä. Lisäksi se pystyy pyynnöstä lukemaan, kääntämään ja selittämään vaikkapa pariisilaisen ravintolan ruokalistan, esittämään tilauksen tarkoitukseen sopivalla ystävällisellä ranskan puhekielellä ja lopuksi maksamaan laskun.

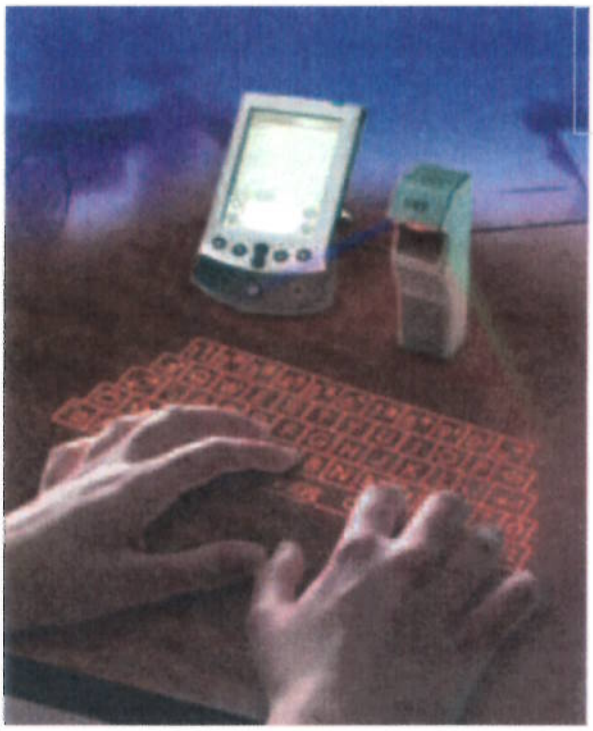
Laite pystyy myös tunnistamaan sen omistajan äänen ja sormenjäljen, joten se pystyy suojaamaan itsensä luvattomalta käytöltä.

Nanoliuoksen nanohiukkaset hohtavat ultraviolettivalossa, mutta ovat muuten täysin näkymättömiä. Nesteeseen tasaisesti sekoitettuina niitä voidaan käyttää mustesuihkutekniikassa. Koska tällaiset nanopigmentit eivät aiheuta minkäänlaisia muutoksia painatuksella merkittyyn esineeseen, ne soveltuvat erinomaisesti aitousmerkintöihin.

Fotokromaattinen lasi: lasin läpinäkyvyyttä voidaan säädellä elektronisesti, millä tulee olemaan käyttöä tulevaisuuden toimiston ilmastoinnissa.

Virtuaalinäppäimistö: järjestelmä tunnistaa heijastetun näppäimistön kosketukset.

Esitteestä Nanoteknologia.
Innovaatioita huomisen hyväksi (2007)

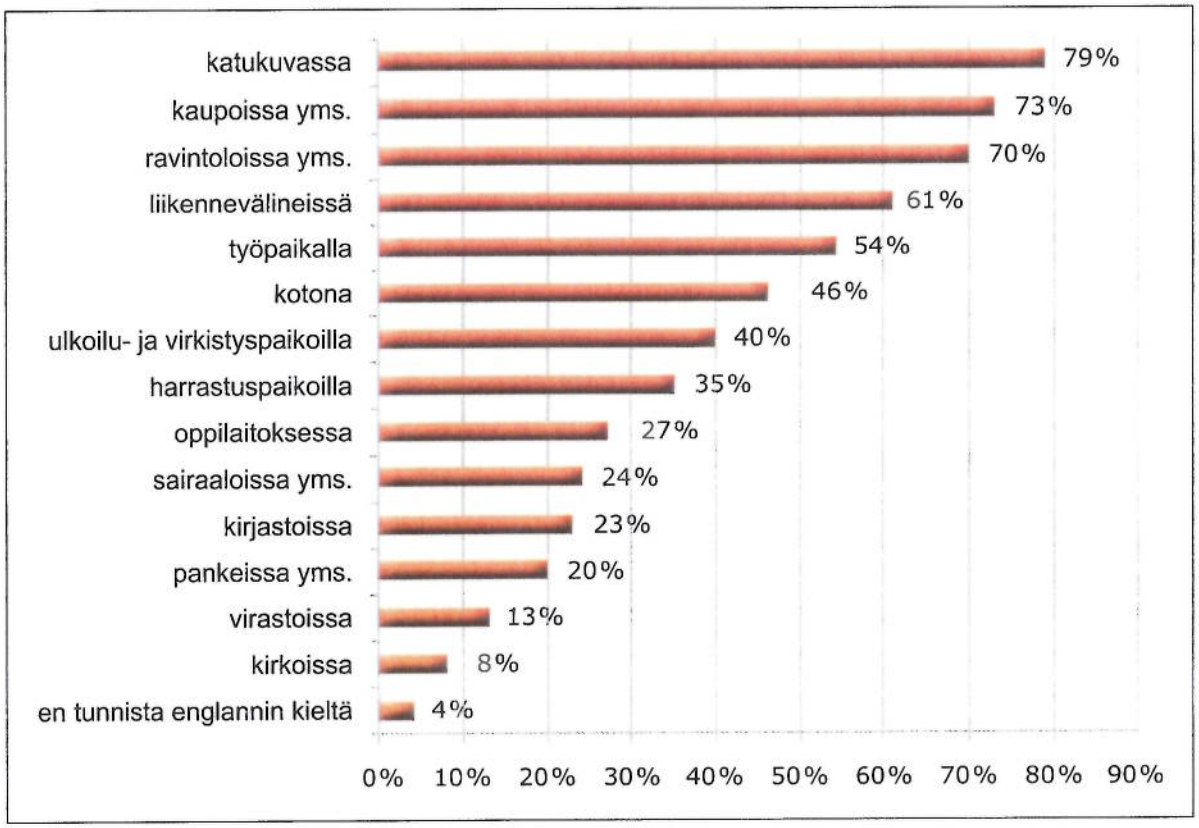
<http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/pdf/nano-brochure/nano_brochure_fi.pdf>.
Luettu 5.9.2012.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Englanti suomalaisten elämässä

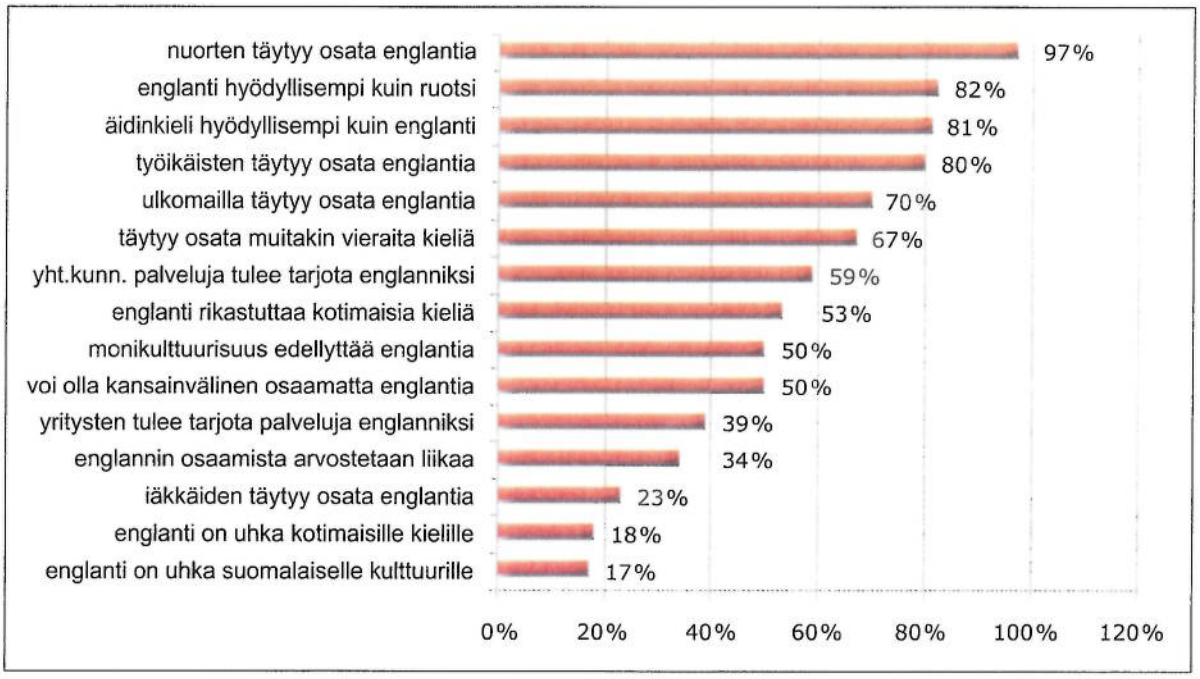
Osiossa kartoitettiin sitä, millainen merkitys englannin kielellä on vastaajille, missä he sitä kohtaavat ja millaisia asenteita heillä on englantia kohtaan.

Vastaajilta kysyttiin, näkevätkö tai kuulevatko he englantia elinympäristössään. Kysymyksellä pyrittiin selvittämään missä määrin englanti on läsnä vastaajien elämässä silloinkin, kun he eivät sitä itse aktiivisesti käytä. Eniten englantia kohdattiin kaupunkimaisemassa ja kaupallisissa yhteyksissä. Institutionaaliset paikat, kuten virastot ja kirkot, taas ovat selkeämmin vain suomen- ja ruotsinkielisiä.

Englannin kielen näkeminen tai kuuleminen eri paikoissa. Prosenttiosuus kuvaa myönteisten vastausten määrää kokonaisaineistossa.

Vastaajien asenteita selvitettiin englannin kielen merkitystä koskevien väittämien avulla. Valtaosa vastaajista suhtautui englantiin varsin neutraalisti ja käytännöllisesti ja oli sitä mieltä, että iäkkäitä lukuun ottamatta kaikkien nuorten ja aikuisten tulee sitä osata.

Englannin kielen merkitystä Suomessa koskeviin väittämiin samanmielisesti suhtautuvien prosenttiosuudet.

Kiinnostavaa näissä tuloksissa on esimerkiksi se, että vain alle viidennes vastaajista koki englannin kielen leviämisen uhkaksi kotimaisille kielille (18 %) tai suomalaiselle kulttuurille (17 %). Jopa yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että englannin vaikutus suomen kieleen on positiivinen ja sitä rikastava.

Kyselyssä haluttiin selvittää myös, mitä vastaajat ajattelevat suomalaisten puhumasta englannista. Heiltä kysyttiin mm. miltä heistä tuntuu, kun he kuulevat tunnetun suomalaisen puhuvan englantia televisiossa tai radiossa takellellen, sujuvasti suomalaisella korostuksella tai sujuvasti syntyperäisen englannin puhujan tavoin. Seuraavassa kuviossa näkyy vastaajien suhtautuminen englantia takellellen puhuvaan tunnettuun suomalaiseen henkilöön. Vastauksissa näkyi paljon vaihtelua, mutta eniten puhujaa kohtaan kuitenkin tunnettiin myötätuntoa (28 %).

– –

Koska englannin kielen käyttö suomalaisessa koululaitoksessa on kasvanut viime vuosikymmenten aikana, kyselyssä haluttiin selvittää myös, kuinka vastaajat suhtautuvat siihen, että jotkut suomalaiset lapset käyvät englanninkielistä koulua. Suuri enemmistö suhtautui asiaan myönteisesti: 48 % vastaajista ilmaisi kantansa olevan erittäin myönteinen ja 41 % melko myönteinen.

– –

Vastaajilta kysyttiin myös, kuinka he suhtautuvat englannin kielen käyttöön yritysten sisäisenä kielenä. Suhtautuminen tähänkin oli melko myönteistä (17 % suhtautui erittäin myönteisesti ja 45 % melko myönteisesti). Suhtautuminen englannin kielen käyttöön yritysmaailmassa oli kuitenkin selvästi kielteisempää kuin suhtautuminen vastaavaan toimintaan koulumaailmassa.

<https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/varieng/fi/kysely/tutkimuksen%20tulokset/tulokset>. Luettu 10.9.2012.

Ingrid Bade (1936)

Tuntematon taiteilija (1930-luku)

Osmo K. Oksanen (1940-luku)

Göran Hongell/Gunnar Forsström (1930)

Magnus Londen, Joakim Enegren ja Ant Simons, *Come to Finland* (2007)